

Znepokojujúce udalosti v ukrajinskej kríze

- CZ24 News | 5. února 2024

UKRAJINA: V ťažkej situácii kyjevského režimu v podmienkach vedenia bojov bez výrazných úspechov najmä médiá často špekulujú o personálnych zmenách na vysokých postoch. K „najzaujímavejším“ témam patria zmeny na čele ozbrojených síl, ktoré nesú hlavnú ťarchu bojov. Je na počudovanie, že od začiatku ruskej špeciálnej vojenskej operácie na Ukrajine sa dva najvyššie posty v Ozbrojených silách Ukrajiny (ďalej len OSU) nezmenili. Hlavný veliteľ OSU generál Valerij Zalužnyj je vo funkcii už od 27. júla 2021 a náčelník generálneho štábu, generálporučík Serhij Šaptala od 28. júla 2021.

„Realisti“ tento stav pripisujú tomu, že kyjevská moc sa (za podpory západných spojencov) snaží v podmienkach vojny vytvárať obraz veľkej a pevnej jednoty pod vedením prezidenta Volodymyra Zelenského, ktorý má všetko pevne v rukách. Na obraze však vznikajú trhliny.

Na čele vojenských štruktúr bol zatiaľ pokoj

Významná bola výmena vo funkcii ministra obrany, ktorá je politickým postom. Figúrku Oleksija Reznikova 6. septembra 2023 nahradil Rustem Umerov (pozri V čriepkoch o znepokojujúcich udalostiach v ukrajinskej kríze (3), Slovo, 25. septembra 2023). Vymenili sa všetci „civilní“ zástupcovia ministra obrany, ale jediný vojak, prvý zástupca ministra je na pozícii doteraz. K úspechom v bojoch táto zmena neviedla. Očakávali sa zmeny aj v OSU, ale tie boli zatiaľ len okrajové.

Pri analýze vývoja situácie v bojoch na Ukrajine sa často pripúšťa, že ukrajinský protiútok, ktorý sa spustil začiatkom minulého júna, bol neúspešný. Mnoho zdrojov uvažovalo o tom, že niekto by za to mal byť „zodpovedný“ a možno aj odvolaný z funkcie. Oficiálna verzia kyjevskej moci však neúspech protiútoku nepriznáva (aj za škripania zubov veľkej časti kruhov, ktoré Ukrajinu vojensky, finančne i politicky podporujú), a teda nie je dôvod nikoho brať na zodpovednosť. Ani príliš aktívna poslankyňa vládnej strany, lekárnica Marjana Bezugla (*Мар'яна Безугла*) z vládnej strany Sluha ľudu na konci novembra 2023 s nápadom odvolať V. Zalužného nenašla podporu. Rozsiahla a protirečivá politicko-mediálna diskusia na túto tému sa však stala súčasťou chaotického a neprehľadného informovania o ukrajinskej kríze.

O narastaní rozdielov v názoroch prezidenta a hlavného veliteľa ozbrojených síl

Zopakujeme, že ukrajinská vojenská hierarchia má trochu nezvyklý charakter. Prezident je vrchným hlavným veliteľom ozbrojených síl. Po vojenskej línii je na čele OSU ich hlavný veliteľ a až pod ním je náčelník generálneho štátu.

Úvahy o napätí vo vzťahoch medzi V. Zelenským a V. Zalužným zosilneli v médiách a ešte viac na sociálnych sieťach najmä po problémoch s „neúplným“ dosiahnutím cieľov protiútok. Za príčinu ich šírenia sa považuje aj blížiaci sa termín prezidentských volieb na Ukrajine. Mali by byť vypísané v marci, ale počas vojnového stavu sa voľby nemôžu konať. Hoci aktuálne to vyzerá tak, že voľby nebudú (V. Zelenskyj vo svojich nápadoch požadoval od Západu, aby náklady na voľby zaplatil), najväčším súperom súčasného prezidenta, ktorý by chcel znovu kandidovať, by sa stal V. Zalužnyj.

Chápeme nezávideniahodnú, veľmi ťažkú pozíciu V. Zelenského, ale mnohí obyvatelia Ukrajiny z jeho neadekvátnych rečí a spôsobu komunikácie nie sú nadšení. Čoraz menej mu rozumie spojenecké zahraničie. Generál V. Zalužnyj vedie menej rečí – i rozvážnejšie – a napriek ukrajinskej

nespokojnosti s vývojom situácie na bojiskách má podporu veľkej časti vojakov vrátane vyšších veliteľov i mnohých obyvateľov. Je osobou, na ktorej záleží i Washingtonu. Poskytovanie rozhovorov anglosaských médiám hlavného prúdu tiež o niečom svedčí.

Nové kolo informačného šumu o personálnych zmenách

Súčasný informačný šum sa odvíja asi už od článku v The New York Times 2. novembra 2023, podľa ktorého V. Zalužnyj povedal, že vojna sa dostala do „patovej situácie“. Frontová línia sa napriek mesiacom krutých bojov takmer neposunula. Nespokojnosť V. Zelenského s týmto hodnotením sa ukázala hneď. Kancelária prezidenta reagovala „pokarhaním“ V. Zalužného, že takéto vyhlásenia môžu pomôcť ruskej invázii. Viaceré zdroje to považovali za signál vznikajúcej roztržky medzi politickým a vojenským vedením Ukrajiny.

Ďalší olej do ohňa prilial 15. december. The Economist vtedy zverejnil upravený rozhovor s V. Zalužným, ktorý sa uskutočnil 3. decembra. Napodiv však v ten deň tam vyšiel aj upravený rozhovor s V. Zelenským, ktorý sa konal v jeho úrade 8. decembra. Vzhľadom na to, že redakcia uviedla, že ide o upravené rozhovory, sa ich obsahom nebudeme zaoberať. V decembri sa objavili aj rozdiely v názoroch medzi V. Zelenským a V. Zalužným ohľadne mobilizácie, ktorá by mala priviesť do ozbrojených síl 500 000 osôb.

Podľa vyjadrení kontroverzného Georgija Tuku (*Георгій Тука*, účastník Euromajdanu, bývalý predseda ukrajinskej Luhanskej oblastnej vojensko-občianskej administratívy, bývalý námestník ministra pre otázky reintegrácie dočasne okupovaných území Ukrajiny) 15. januára pre YouTube kanál Newsroom sa vraj V. Zelenskyj rozhodol uvoľniť V. Zalužného z funkcie hlavného veliteľa OSU. To, že čosi nie je v poriadku, naznačovalo, že ruské a ukrajinské médiá na interview obrátili pozornosť až 20. januára, ale na Západe bolo o téme ticho.

Špekulácie o možnom odvolaní V. Zalužného zosilneli 29. januára. Na vážnosť problému poukazuje aj to, že hovorca ukrajinského prezidenta aj ministerstvo obrany považovali za potrebné ešte v ten deň uviesť, že V. Zalužnyj zostáva vrchným veliteľom OSU.

Pokiaľ by sa téme venovali len ukrajinské a ruské zdroje, bolo by to možné považovať za špecifickú súčasť informačnej vojny. Články na túto tému sa však v posledných dňoch objavili vo viacerých hlásnych trúbach západného hlavného mediálneho prúdu (politici sa tejto téme zatiaľ vyhýbajú). Ide najmä o The Guardian, The Times, The Washington Post. Ak sa niečo v týchto médiách súbežne rozoberá, naznačuje to, že asi ide o významný problém.

V The Guardian vyšiel 30. januára článok „Najvyšší ukrajinský generál odmieta žiadosť Zelenského o odstúpenie“ ([Ukraine's top general refuses request from Zelenskiy to step down](#)). Denník informoval Oleksij Gončarenko (*Олексій Гончаренко*), ukrajinský opozičný poslanec (za stranu Európska solidarita vedenú Petrom Porošenkou) a údajný spojenec V. Zalužného, že „*prezident požiadal Zalužného, aby odstúpil, ale on to odmietol*“. Údajne mu bol predložený návrh na post veľvyslanca v jednom európskom štáte, čo V. Zalužnyj neprijal (podľa iných zdrojov, ktoré však neboli potvrdené, mu vraj bol ponúknutý aj post tajomníka Rady národnej bezpečnosti a obrany Ukrajiny, ale bez toho, aby sa vedelo, čo by sa stalo s jej súčasným tajomníkom Oleksijom Danilovom). Viedlo to k špekulácii, že ak V. Zalužnyj „dobrovoľne“ nepristúpi na odchod, odvolá ho bude V. Zelenskyj výnosom.

The Washington Post uverejnil 31. januára článok „Zelenskyj odvolá najvyššieho ukrajinského generála uprostred napätia okolo novej mobilizácie“ ([Zelensky to oust Ukraine's top general amid tension over new mobilization](#)).

A po tretie, The Times tiež uverejnili 31. januára článok „Zelenskyj sa otočil, keď povedal najvyššiemu generálovi Ukrajiny, že bude prepustený“ ([Zelensky U-turns after telling Ukraine's top general he would be sacked](#)).

Ako o nástupcovi V. Zalužného médiá uvažovali o generálporučíkovi Kyrylovi Budanovovi (Кирило Буданов), šéfovi Hlavnej správy rozvedky Ministerstva obrany alebo generálplukovníkovi Oleksandrovi Syrskom (Олександр Сирський), veliteľovi Pozemných síl OSU. Hoci obaja sú považovaní za veliteľov blízkych V. Zelenskému, vznikli by problémy, lebo ponuku na obsadenie miesta hlavného veliteľa OSU údajne odmietli.

O Kyjeve sa rozhoduje vo Washingtone, ale starosti USA narastajú aj inde

Okrem neutešenej situácie OSU na bojiskách sa jedným z hlavných „bojísk“ ukrajinskej krízy stala otázka, či sa Kongres USA dohodne na vyčlenení prostriedkov pre pokračovanie podpory Kyjeva. Predvolebný boj v USA nastrojuje aj iné témy okrem Ukrajiny, ktoré chcú republikáni riešiť prednostne a ináč ako doteraz. Vládnuci demokrati pri úsilí o zachovanie svojej moci čelia vážnym novým problémom aj doma, najmä v Texase. Zatiaľ to na ich víťazstvo v prezidentských voľbách príliš nevyzerá.

Z medzinárodného bezpečnostného hľadiska sa administratíva Joea Bidena dostáva do čoraz väčších problémov. Ide najmä o dva veľké a zložité regióny. Prvým je Ďaleký východ, najmä udalosti okolo Taiwanu a označovanie ČLR za nepriateľa č. 1. Druhým je Blízky východ, kde je tých starostí viac a sú aj „rozvrstvenejšie“ (vojna Izraela s Hamasom, situácia v Červenom mori, bombardovanie Jemenu, vojna v Sýrii, tlak na odchod vojsk USA z Iraku a i.). Pozíciu Washingtonu skomplikovala aj smrť 3 a zranenie vyše 40 vojakov na základni v Jordánsku, za čo Biely dom uvažuje o potrebe dať ráznu (zrejme aj vojenskú) odpoveď silám podporovaným Iránom i samotnému Iránu. USA sa dostávajú pod tlak na viacerých miestach vo svete, čo vyvoláva pochybnosti o schopnosti ich nie najlepšej súčasnej administratívy, adekvátne na ne odpovedať. Pre istotu však alibisticky upravíme známu frázu takto: „*Nikdy nepíš ani v analýzach, že nikdy.*“ Ukrajina je zatiaľ jedným z najväčších gordických uzlov politiky administratívy J. Bidena a Washington ho len tak ľahko nemôže nechať bez riešenia.

Záver - možné je kdečo

Zakončíme otvoreným záverom. Zopakujeme, že V. Zalužnyj je osobou, ktorá má podporu Washingtonu. Zdá sa však, že V. Zelenskyj už dlhší čas nespĺňa očakávania, ktoré od neho má Biely dom (spojenci v Európe znášajú výhrady V. Zelenského i osôb z jeho tímu trpne bez reakcií). Koniec V. Zelenského na čele Ukrajiny by však s veľkou pravdepodobnosťou spôsobil väčšie komplikácie, ako odvolanie V. Zalužného (s ktorým by údajne mohla odísť časť vysokých veliteľov). Toto odvolanie však k túženej (a nerealisticky ohlasovanej) zmene v bojoch nepovedie. Natíska sa známa otázka z mocenských bojov: Komu to prospeje?

Podľa správy CNN z 1. februára sa V. Zelenskyj chystá oznámiť odvolanie V. Zalužného v priebehu niekoľkých dní, lebo rozpory okolo spôsobu vedenia bojov narastajú. Niektoré zdroje uvádzajú, že rozhodnutie je už prijaté, ale príslušný prezidentský výnos zatiaľ nebol zverejnený.

V podmienkach chaosu šíreného USA, ktorý administratíva J. Bidena doviedla na „vyššiu úroveň“, je možné všetko. Nakoniec sa nič nemusí zmeniť, ale môže byť aj tretie riešenie mimo dilemy, koho obetovať. Nech už by teda bol obetovaný či už V. Zelenskyj alebo V. Zalužnyj, vzniká otázka, kto za tým bude? Rozhodnú tak čoraz nervóznejšie sily v Bielom dome (každý škandál či komplikácia pred voľbami ich oslabuje) alebo skôr kruhy vojensko-priemyslového komplexu, ktorý na ukrajinskej kríze veľmi profituje?

AUTOR: František Škvrnda

[ZDROJ](#)